

บันทึก

เรื่อง เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีนี้ได้มีพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีตราไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๑ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้วางหลักพิเศษไว้ในเรื่องวิธีเสนอความชอบสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีขึ้นไว้ คือ ให้ผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดที่สุดของผู้ทำความชอบรายงานว่าได้กระทำความชอบอย่างไร เเล่ากรณีโดยละเอียดพิสดาร และสมควรได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นใด เสนอขึ้นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงสูงสุดถัดรองจากพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดนั้นส่งรายงานไปยังคณาธิบดีเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อประชุมคณะที่ปรึกษาพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

ถ้าในกรมหรือกองใดมีผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้แล้ว ก่อนรายงานความชอบต้องปรึกษากับผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เสียก่อนถ้ามีมากกว่า ๔ คน ต้องปรึกษายอย่างน้อย ๔ คน ถ้ามีน้อยกว่า ๔ คน ก็ปรึกษาเท่าที่มีอยู่ในรายงานความชอบต้องบอกไปด้วยว่าได้ปรึกษาแล้ว หรือไม่ได้ปรึกษาเพราะไม่มีผู้ใดที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ในกรมกองของตน

เมื่อคณาธิบดีได้รับรายงานแล้วให้เรียกคณะที่ปรึกษาประชุมพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็ให้กราบบังคมทูลเพื่อทรงพระบรมราชวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าไม่สมควรก็แจ้งไปให้ผู้รายงานนั้นทราบ

คณะที่ปรึกษาจะออกความเห็น ว่า ผู้นั้นผู้นี้ควรได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยไม่มีผู้ใดรายงานความชอบขึ้นมาก็ได้ เมื่อได้ปรึกษาเห็นชอบกันแล้วก็ให้คณาธิบดีนำความกราบบังคมทูล แต่ต้องแสดงให้ชัดว่าได้ทำความชอบอย่างไร

๒. คณะที่ปรึกษาตามพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี พ.ศ. ๒๔๖๑ นั้น ประกอบด้วย คณาธิบดี เลขาธิการ และที่ปรึกษา ๕ คน และเท่าที่ประกาศกระแสพระบรมราชโองการตั้งเมื่อ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ นั้น มีดังนี้ (รายพระนามและนามตามประกาศ)

จอมพล เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ เป็นคณาธิบดี

พลโท พระยาศรีราชเดชไชโย (แย้ม ณ นคร) เป็นเลขาธิการ ส่วนที่ปรึกษานั้นมี จอมพล เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จอมพลเรือ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต พลเรือโท กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พลตรี หม่อมเจ้าพันธุ์ประวัติพลโท พระยาประสิทธิ์ศุภการ (ม.ล.เพ็ญ พึ่งบุญ ณ อยุธยา)

ส่วนการรักษาการตามพระราชบัญญัตินั้นให้เสนาบตีกระทรวงมูธาธกับคณาธิบตีของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นผู้รักษา

๓. ในการแก้ไขกฎหมายครั้งใหญ่เกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ ไม่ได้นำเอาเรื่องเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ขึ้นมาพิจารณา และก็ไม่มีปรากฏอีกว่าได้มีการยกเลิกอย่างไร พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบตี พ.ศ. ๒๔๖๑ จึงยังเป็นกฎหมายใช้ได้อยู่ แต่มีข้อควรสังเกตอยู่ ๒ ประการ คือ

(ก) บรรดาคณะที่ปรึกษาชั้นไม่มีตัวเกือบทั้งหมด เว้นแต่พระยาประสิทธิศุภการ ซึ่งเวลานี้เป็นเจ้าพระยารามราฆพ

(ข) การรักษาพระราชบัญญัติซึ่งมีเสนาบตีกระทรวงมูธาธกับคณาธิบตีนั้นสำหรับกระทรวงมูธาธนั้นตามกฎหมายสับสนอยู่มาก กล่าวคือ เมื่อ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีประกาศพระบรมราชโองการเปลี่ยนกรมราชเลขาธิการ เป็นกระทรวงมูธาธ (ซึ่งกระทรวงนี้เองได้ยกเลิกไปแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๘) ครั้นเมื่อ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีประกาศยุบเลิกกรมราชเลขาธิการ และให้มีกรมเลขาธิการของคณะกรรมการราษฎรขึ้น (คือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเวลานี้)

ทั้งนี้พึงอนุมานได้ว่าเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ คงจะได้กระทำกันรีบด่วน เลยเรียกกรมราชเลขาธิการตามชื่อเดิม ไม่ได้เรียกตามชื่อที่เปลี่ยนใหม่ ลำดับเรื่องดูแล้วจะปรากฏว่า พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบตีได้มีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ โดยเสนาบตีกระทรวงมูธาธเป็นผู้รักษาการด้วยคนหนึ่ง ครั้นใน พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้มีประกาศยกเลิกกระทรวงมูธาธ และใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เปลี่ยนนามกรมราชเลขาธิการเป็นกระทรวงมูธาธ ฉะนั้น จึงเข้าใจได้ว่ากรมราชเลขาธิการซึ่งภายหลังมีกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแทนแล้ว เป็นผู้รับมอบหน้าที่จากกระทรวงมูธาธนั่นเอง แต่ก็ไม่มีปรากฏว่าได้มีการแก้ไขกฎหมายหรือประกาศอันใดให้ออนอำนาจหน้าที่อันอย่างปฏิบัติหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว

๔. การที่ดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบตีในเวลานี้ ข้อที่จะพึงปฏิบัติคือ ตั้งคณะที่ปรึกษาชั้นใหม่ดังกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบตี พ.ศ. ๒๔๖๑ เพื่อจะได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้

แต่จะกล่าวถึงความเหมาะสมแก่กาลสมัยแล้ว ก็ควรได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้เสียก่อนก็จะเป็นประโยชน์ในการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่อไปในภายหน้า จริงอยู่ในเวลานี้ก็ไม่มีอะไรขัดขวางแก่การที่จะพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบตีตามกฎหมายเก่า แต่ว่าวิธีปฏิบัติตามกฎหมายเดิมดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ได้กำหนดวิธีการอันสมควรที่จะแก้ไขให้เหมาะสมแก่สมัยปัจจุบัน จะได้จัดเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เป็นเครื่องเชิดชูเกียรติแห่งทหารของชาติต่อไป

(ลงชื่อ) ส. วินิจัยกุล

(นายเสริม วินิจฉัยกุล)
เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๕๕